

Magyarországi Zsidó Párt
 Budapesti Központ
 D. Ramasetter Róbert Budapest
 Diszkrét 2. II.
 Székhely: Szeged
 Adószám: 577
 Tel. N. Sz. — 558
 A központi bizottság a
 Magyarországi Zsidó Párt
 központi bizottságának
 elnöke. Kéziratokat nem
 fogadunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELFIZETÉSI ÁRAK
 Romániában
 Egész évre — 850
 Félévre — 460
 Negyedévre — 240
 Egy hónapra — 85
 Egy szám ára pályamű-
 veron és vidéken is 4 lei
 Bukarestben — —

Csehszlovákiában
 Egy hónapra — csk 50—
 Egy szám — 100

1925 december 14 Hétfő

Szeged-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 285 szám

5686. Kiszlev 26

Milyen engedményeket tett Angheliescu a zsidó iskoláknak

A kormánnyal folytatott tárgyalások hiteles története. A népszövetségi intervenció hatásai. Nem voltak egységesek a kisebbségek a tárgyalások során

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársának tudósítása —

(Bukarest, december 12.) Nemcsak a kisebbségi, de az egész romániai közvéleményt betek ota szokatlan mértékben foglalkoztatja a parlamenti tárgyalás alatt levő magánoktatásról szóló törvényjavaslat. Ez a nagy érdeklődés nemcsak a szőnyegen levő tárgynak szól, hanem főként annak, hogy a törvényjavaslaton keresztül felfakad az egész kisebbségi probléma összes bel- és külföldi vonatkozásaiban. Románia svájci követének, Petrescu Comnen urnak személyes közbelépése mindennél beszédesebben bizonyítja, hogy ez a törvényjavaslat jelentőségében messze felülmúlja a liberális törvényhozás bármely más alkotását. Petrescu Comnen a népszövetségi körök jóindulatú intelmét hozza el Romániába és annyira fontosnak tartotta, hogy ez az intelem ne maradjon hatás nélkül, hogy a kormány és a kisebbségek között megindult tárgyalások első részénél személyesen is jelen volt.

Rendszertelenül folytak a tárgyalások

Ami ezeket a kisebbségi tárgyalásokat illeti, meg kell állapítanunk, hogy a sajtóba és közvéleménybe eddig bekerült hírek meglehetősen kaotikus képet tártak fel, ami részben azzal is magyarázható, hogy maguk a tárgyalások sem folytak előre megállapított rendszerességgel. Az egyes kisebbségek nem léptek fel egységesen a kormánnyal szemben és nem terjesztettek egyöntetű kívánásokat a közoktatásügyi miniszter elé. A magyar egyházak külön folytatták a tárgyalásaikat a ezenkívül a Magyar Párt is külön megbeszéléseket vezetett be. A zsidóság sem szerepelt egységként, bár a követelések tekintetében itt nem voltak olyan nagy eltérések, mint a magyaroknál. A legszervezettebben a németek jelentkeztek és valószínű, hogy ők fogják a legtöbbet is elérni.

Ez a rendszertelen és mondhatnánk ötletszerű tárgyalási módszer beláthatatlan veszedelmeket rejt magába és alkalmas ad Angheliescu miniszternek a legkülönbözőbb kijátszásokra. Mint már többször megírtuk, a helyzet az, hogy a magánoktatási törvényjavaslatot Angheliescu miniszter eredeti szövegében terjesztette a kamara elé s a tárgyalások során eszközölt megállapodásokról módosításokat csak a javaslat részletes vitájánál akarja benyújtani. Minthogy a különböző egyházak az egyes szakaszoknál különböző módosító javaslatokat tettek a miniszter maga is különféle engedményekre ment bele, teljesen problémátikus, hogy a miniszter melyik módosítást fogja a kamara elé terjeszteni, mint a javaslat végleges szövegét. De ez még a kisebbik hiba. Megtörténhet az is, hogy a miniszter bizonyos, általa is elismert módosításokat, egyáltalán nem fog a kamara elé terjeszteni, minthogy a tárgyalásokról nincsenek hiteles, a miniszter által is aláírt jegyzőkönyvek. E pillanatban tisztára Angheliescu személyes jóakarattól függ, hogy melyik módosítás és milyen formában kerül a kamara elé.

A nacionalista sajtó ellenakciója

Mindenesetre biznunk kell benne, hogy azok az okok, amelyek a kormányt a kisebbségekkel való tárgyalások felvételére indították, főként pedig a jóakaratu népszövetségi intervenció, elég súlyosnak fognak bizonyulni ahhoz is, hogy Angheliescu minisztert megtartsák saját megállapodásainak keretei között. Igaz, hogy a nacionalista sajtó az utóbbi napokban hallatlanul éles ellenakcióba kezdett, de fel akarjuk tételezni, hogy a kormányt ez nem fogja megfélemlíteni.

A tárgyalások részben lezajlottak, részben most

vanak befejezés előtt. Az engedmények nagyrésze kodifikálva is van, úgy hogy ma már képet alkotunk róla, hogy e pillanatban — ha Angheliescu miniszter időközben nem változtatja meg álláspontját — mit tartalmaz a módosított magánoktatási törvényjavaslat. Alábbiakban hiteles adatok alapján ismertetni fogjuk azokat a tárgyalásokat, amelyeket a zsidóság különböző szervezetei folytattak a kormánnyal és a tárgyalások során elért engedményeket. Közöljük ezt annál is inkább, mert az alábbi adatok dokumentum jellegével bírnak és ellenőrizhetővé teszik a javaslat részletes tárgyalását. A zsidóság részéről a tárgyalásokat a kormány felhívására az Uniuuea Evreilor Romana vezetősége kezdte meg, azután kapcsolódott be a tárgyalásokba a bukovinai és beszarábiai zsidóság képviselője, valamint az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség.

Az egyes zsidó szervezetek között lényegbevágó eltérés csupán a nyelvkérdésnél volt, ahol a bukovinaiak és beszarábiaiak a héber mellett a jiddist is követelték. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség delegátusa azt az álláspontot foglalta el,

hogy az anyanyelv jogán bizonyos szerep feltétlenül biztosítandó egyes vidékeken a jiddis nyelv számára, amely azonban nem tekinthető a zsidóság nemzeti nyelvének. Az anyanyelv jogát azonban nemcsak a jiddisul, hanem a különböző országrészek zsidóságának különböző anyanyelveinél is (mint amilyen például Erdélyben a magyar, Bukovinában a német, Beszarábiában az orosz) figyelembe kell venni, ha másképp nem, megfelelő átmeneti jelleggel. Az átmeneti idő nem lehet kisebb egy fél emberöltőnél. Ebben a kérdésben a zsidóság képviselőinek nem sikerült egyöntetű álláspontra jutniok és ennél az egy pontnál különböző javaslatok kerültek a miniszter elé. A miniszter részéről végleges döntés még nem történt, csupán a héber tan nyelvű oktatásnak ismerte el a feltétlen szabadságát, míg az anyanyelven való átmeneti oktatás kívánása függőben maradt. A jiddisre vonatkozólag a beszarábiai zsidó képviselők határozott kívánására a miniszter állítólag hajlandó engedményt tenni, ez a hajlandóság azonban konkrét formában még nem jelentkezett.

A módosított husz pont

Az összes többi kérdésben a zsidóság egységes volt és a kívánások nagy részét az Uniuuea tolmácsolta a kormánynak. Sorrend szerint a következő pontok képezték tárgyalás és megállapodás alapját:

1. A javaslat harmadik szakaszának első bekezdéséhez, amely a magániskolák osztályozását tartalmazza, zsidó részről a következő módosítást kérték:

„Az iskolák három kategóriába lesznek osztva: a) nyilvános iskolák, amelyeket az állam tart fenn, b) közérdeklőknek elismert iskolák, amelyeket az egyházak tartanak fenn, c) magániskolák, amelyeket magánosok létesítenek.“

A módosítás lényege az, hogy a felekezeti iskolákat a „közérdeklő intézmények“ jellegével ruhazza fel, ami a román törvények szerint jelentős előnyöket biztosít. A miniszter ezt a kívánást elvileg elfogadta és kijelentette, hogy döntés végett a minisztertanács elé terjeszti.

2. A törvényjavaslat 11. szakasza többek között arról intézkedik, hogy a magániskoláknak bizonyítanok kell, hogy az iskola fenntartásához szükséges kiadások legalább két évre fedezve vannak. A miniszter ezzel kapcsolatban elfogadta a következő módosítást: „Az egyházközösségek fel vannak mentve ennek bizonyítása alól.“

3. A 35. szakasz arról intézkedik, hogy a kisebbségi iskolákban csak az illető kisebbség tanulói vehetők fel. A miniszter ezzel kapcsolatban elfogadta a következő módosítást: „Ettől a rendelkezéstől el lehet tekinteni, ha az illető helységben sem állami iskola nincs, sem pedig az illető kisebbségnek nincs iskolája.“

A zsidóság ezt a szövegezt nem tartja elégtetőnek.

Törölve a szegényparagrafus

4. A miniszter törölte a 35. szakasz második bekezdését, amely így szól: „A zsidó tanulók számára az anyanyelv az állam nyelve“. Ezzel tehát a szegényparagrafus kimaradt a törvényből.

5. A 36. szakasz eredetileg így szól: „A zsidó magániskolákban a tanítási nyelv a román nyelv. Tantárgyként azonban előadni fogják a héber nyelvet és a vallástant hébernyelven.“

Ez a szakasz hosszas vita után a következőképpen módosult. „A zsidó iskolákban a tanítás

nyelve az iskolafentartó testület szabad elhatározása szerint vagy a román nyelv, vagy a héber nyelv. Az első esetben kötelező tantárgyként a héber nyelvet, zsidó történelmet és héber irodalmat héber nyelven kell előadni. A második esetben kötelező tantárgyként a román nyelvet, történelmet, irodalmat, földrajzot és alkotmányt román nyelven kell előadni. Mindkét esetben a tanterv összeállításánál el lehet majd tekinteni az elemi és felsőbb oktatásról szóló törvény hatvannyolcadik szakaszában előírt fix óraszámotól.“

A vizsgadíj

6. A javaslat 51. szakasza arról intézkedik, hogy magániskoláknál minden tanuló köteles letéte helyezni a szabályzat által meghatározott vizsgadíjat. A zsidóság részéről a következő módosítást javasolták: „A felekezeti iskolák tanulói mentesek bármilyen vizsgadíj fizetése alól.“

A miniszter elvben elismerte a kérés jogosságát, de mert a kérdés pénzügyi természetű, fentartotta magának azt a jogot, hogy azt a pénzügyminiszterium és esetleg a minisztertanács elé terjeszse. Nem lehet kétséges, hogy a minisztertanács ezt a kívánást teljesíteni fogja, mert ennek a paragrafusnak fentartása esetén illuzóriussá válna a felekezeti iskolák nyilvánossági joga.

7. A javaslat 62. szakasza így hangzik: A miniszterium annak az állami program szerint tanító magániskolának, amely bizonyos működési feltételeknek megfelel, speciális autorizációt adhat, amelyvel a magániskola nyilvánossági jogot nyer.

Ennél a pontnál hosszú és szenvedélyes vita volt, hogy a kisebbségi iskolák nyilvánossági joga kedvezménye, vagy pedig az állampolgárság ténnyéből fakadó jog. A miniszter végül elismerte, hogy az iskolák nyilvánossági jellege nem kedvezmény, hanem jog és hozzájárult a szakasz olyértelmű módosításához, hogy a miniszterium a nyilvánossági jogot nem megadhatja, de megadja mindazon magániskoláknak, amelyek a törvény által előírt feltételeknek megfelelnek.

A nyilvánossági jog

8. A javaslat 63. szakaszának a) bekezdése előírja, hogy a magániskolák a nyilvánossági jogot

három évi szabályszerű működés és jó eredmény után hajják meg.

A miniszter elfogadta azt a módosítást, amely a „jó eredmény“ kitétel törlését kívánja, minthogy egy iskola sorsát nem lehet szubjektív elbírálástól függővé tenni.

9. A 64. szakasz szerint a nyilvánossági jogot az iskola fenntartójának, vagy igazgatóságának kell kérvényeznie a miniszteriumtól. A miniszter elfogadta azt a javaslatot, hogy a nyilvánossági jogot minden esetben az egyház maga is kérheti.

10. A 64. szakasz harmadik bekezdése szerint a miniszterium egy delegátus útján megvizsgálhatja a helyszínen, hogy az iskola teljesíti-e a törvény által előírt feltételeket és megfelel-e a helyi kulturális szükségleteknek, valamint, hogy az igazgatóság és a tanári kar személyisége és komolysága kielégítő-e.

A kolozsvári Tarbut ügye

11. A 64. szakasz utolsó bekezdése kimondja: „A nyilvánossági jog kérvényezésének teljesítése, vagy elutasítása ennek a vizsgálatnak megfelelően történik a miniszter részéről.“

A miniszter ennél a pontnál hozzájárult ahhoz a betoldáshoz, hogy az elutasítás teljes indoklás mellett történik.

12. A 77. szakasz szerint a zsidó felekezeti asylyumok (chéberek, jesivák) tanulóinak tanítási nyelve a héber, vagy a román nyelv. A miniszter hozzájárult ahhoz, hogy ezekben az iskolákban az előadási nyelv jiddis is lehet.

13. A 107. szakasz harmadik bekezdése előírja, hogy a törvényes feltételeknek meg nem felelő iskolákat csak azután lehet bezárni, miután azok fenntartóit, vagy igazgatóit megidéztek az állandó tanügyi tanács elé.

A miniszter hozzájárult ahhoz a módosításhoz, hogy nem az iskolafenntartókat, vagy igazgatókat, hanem az iskolafenntartókat és az igazgatókat is meg kell idézni.

14. Külön kívánság tárgyát képezte a kolozsvári Tarbut-lyceum nyilvánossági jogának visszaadása. A miniszter e kívánsággal kapcsolatban azt a feltűnést keltő és roppant jellemző kijelentést tette, hogy nem tudja, vajon volt-e egyáltalán valaha nyilvánossági joga a Tarbutnak. E kijelentésnél emlékeztették a minisztert arra, hogy nemcsak hogy nyilvánossági joga volt a Tarbutnak, de amikor a miniszter a nyilvánossági jogot azzal a indoklással vonta meg, hogy a Tarbutban magyarul tanítanak, ígéretet tett arra, hogy mihelyt az iskola áttér a román tanítási nyelvre, visszaadja a nyilvánossági jogot. A Tarbut már rég elegendet tett ennek a kívánságnak, sőt azon túl is ment, de a nyilvánossági jogot az ismételt kérések ellenére sem kapta vissza.

A miniszter a nyilvánossági jog visszaadása tekintetében nem adott határozott választ.

15. A 112. szakasz így szól: A közoktatásügyi miniszter a lakosság kulturális szükségleteinek megfelelően valamely magániskolát átalakíthat állami iskolává, amennyiben az illető iskola fenntartója, vagy a lakosság ezt az államtól kéri.

Csak az illető kisebbség kérheti iskolájának megszüntetését

A szakasz ama pontjánál, hogy az iskola államosítását a lakosság is kérheti, a miniszter elfogadta azt a módosítást, hogy a „lakosság“ kifejezés helyett „az illető kisebbség“ kifejezés fog szerepelni, nehogy úgy értelmezzék, hogy például a román lakosság kérhesse egy kisebbségi iskola bezárását. A miniszter elfogadta azt a módosítást is, hogy az államosított magániskolák tanári kara szerzett jogaik épségbentartása mellett az állam szolgálatába kerül át.

16. A javaslat 116. szakasza úgy intézkedik, hogy nyilvánossági jogot nyerne a már létező kisebbségi tanítóképzőintézetek. Minthogy a zsidóságnak jelenleg nincsen tanítóképzője és a jelenlegi törvény szabadságot ad a hébernyelvű oktatásra, a 113. szakaszhoz a következő pótlást kérték hozzáfűzve: „A hébernyelvű tanerők kiképzése végett a Vaslui tanítóképző mellett egy hébernyelvű szekció létesítendő, amelyben a zsidó tanítójelöltek héber kiképzést nyerne.“

Megjegyezték, hogy a módosítást ebben a formában az Unionea Evreilor Romani terjesztették.

A miniszter hozzájárult ahhoz, hogy az utóbbi két feltétel töröltesse, mert azokat csak szubjektív alapon lehet vizsgálat tárgyává tenni. De nem volt hajlandó törölni azt a kitételt, amely azt is vizsgálat tárgyává kívánja tenni, hogy az illető kisebbségi iskola megfelel-e „a kulturális szükségleteknek.“ Ez a kitétel ugyanis módot adhat a kormánynak arra, hogy bármely kisebbségi iskolát beszűkítsen azzal az indoklással, hogy nem felel meg a kulturális szükségleteknek. A miniszter erre azt az ellenvetést tette, hogy ha ez a pont kimarad, úgy egyes kisebbségeknek tulsok iskolája lehet. Erre zsidó részről azt javasolták, hogy a helyi kulturális szükséglet felülvizsgálásának csak abban az esetben legyen helye, ha valamely közösségben ugyanazon kisebbségnek egynél több iskolája van.

A miniszter fenntartotta magának a jogot, hogy erről a kérdéstről még megbeszéléseket folytasson.

Tarbut ügye

be, míg a csatolt területek zsidó kiküldöttei azt kívánták, hogy a zsidóságnak is megadassék a jog önálló tanítóképzőknék a létesítésére.

A miniszter ebben a kérdésben még nem döntött véglegesen.

A szombati és vasárnapi oktatás

17. A szombati és vasárnapi oktatás kérdésében a zsidóság képviselői a következő szakasz betoldását kérték: „A felekezeti iskoláknak joguk van munkaszüneti napként azt a napot megünnepelelni, amelyet vallásuk előír, amely esetben vasárnap télnapig tartható előadás az iskolában.“

A miniszter e kívánsággal szemben annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy e módosítás ellen a keresztény egyházak szenátusi képviselői tiltakozni fognak, mert ez végeredményben a vasárnap szentségének megsértését jelentené.

A zsidóság képviselői komoly érvekkel cáfolták meg a miniszter aggodalmait és kimutatták, hogy pedagógiai szempontból milyen lehetetlen helyzet az, ha a zsidó iskoláknak két szünnapot kell tartaniuk egy héten, mert saját ünnepeknél semmi körülmenyek között sem szeghetik meg. Egyébként a vasárnapi munkaszüneti törvény maga is tesz kivételeket az általános elv alól, amikor bizonyos üzemeknek megengedi a vasárnapi munkát.

A miniszter elismerte a zsidó kívánság jogosságát, de fenntartotta magának, hogy a végleges döntést a minisztertanácsra bizza.

Az egyenlő elbánásért

18. A zsidóság részéről a következő rendkívül fontos elvi jelentőségű szakasz betoldását kérték: „Azok a jogok és privilégiumok, amelyeket általánosságban adnak meg az egyes kisebbségek iskoláinak, egyforma érvényesek valamennyi kisebbség iskoláira nézve.“ Ezzel a javaslattal azt a célt akarják elérni, nehogy az egyes kisebbségek között szabadságok és jogok tekintetében megkülönböztetések tétessenek.

A miniszter e javaslattal szemben azt az ellenvetést tette, hogy maguk a békeszerződéses is tartalmaznak bizonyos speciális rendelkezéseket egyes kisebbségekre, amelyek nem vonatkozhatnak a többi kisebbségekre.

A miniszter ellenvetésével szemben a zsidóság képviselői kijelentették, hogy nem a békeszerződésből folyó jogok tekintetében kívánják ezt az egyenlőségi szabály kimondását, hanem ama jogok tekintetében, amelyeket a most tárgyalás alatt levő magánoktatási törvény fog megállapítani.

A miniszter erre vonatkozólag nem adott végleges választ.

19. Zsidó részről javasolták a következő szakasz betoldását: „az állam respektálja mindazoknak a zsidó tanítóknak, tanároknak és igazgatóknak szerzett jogait, akik időszerű engedély alapján legalább már öt éve működnek.“

A miniszter ezt a javaslatot elfogadta.

Az osztályvizsga lehet az oktatási nyelven

20. A miniszter eleinte ragaszkodott ahhoz, hogy a héber tannyelvű magániskolák vizsgáztatási nyelve kizárólag a román lehet. A zsidóság képviselőinek határozott kívánságára a miniszter belement abba, hogy az osztályvizsgák az a nyelven történjenek, amelyen az illető tárgyat előadják, eltekintve az érettségi vizsgáknál ragaszkodott a tel-

jes román nyelvűséghez, azzal az indoklással, hogy az állam nem tud delegálni olyan érettségi bizottságot, akik örültek a héber nyelvet. A zsidóság képviselői megcáfolták a miniszternek ezt az ellenvetését és hivatkoztak a többi kisebbségekkel való egyenlő elbánás elvére.

A miniszter ebben a kérdésben nem döntött véglegesen.

Ezek a pontok képezik nagyjában az Anghelescu miniszterrel folytatott tárgyalások anyagát. Szóba kerültek még más kisebb jelentőségű kérdések és történetek a fentiekben kívül is kisebb jelentőségű módosítások, amelyek azonban annyira technikai természetűek, hogy nem tartjuk szükségesnek azokat is ismertetni. Az összes zsidó szervezetek képviselői kivétel nélkül energiájuk legjavát állították az ügy szolgálatába és egy-két kérdéstől eltekintve, a legnagyobb tisztelettel viseltettek egymás eltérő felfogásával szemben és igyekeztek azokat közös nevezőre hozni. Nem tudtuk összes kívánságainkat érvényre juttatni, de nem szabad lebecsülnünk az elért eredményeket sem. Ha Anghelescu miniszter becsülettel állani fogja a tárgyalások során kötött megállapodásokat a módosítások törvényerőre emelkednek, egy romániai zsidó iskolaügy a megadott szerény lehetőségek között is egészséges fejlődésnek indulhat.

Marton Ernő

Felemelik a lengyel hadsereg tisztii létszámát

Varsó, december 12. A hadügyi tanács elhatározta, hogy a lengyel hadsereg tisztii létszámát kétezer fővel felemeli.

A SELYMES, ILLATOS HAJ

a gyermek fején szeretetünk tárgya, melyet boldogsággal simogatunk és csókolgatunk. Ovjuk meg kis kedvencünknek ezt a selymes haját, ameddig csak lehet. Mosására, ápolására ne használjunk, csak teljesen ártalmatlan és jótékony szert.

Káros vagy maró alkatrészek minden nyoma nélkül az Elida-hajápolás enyhe, különleges szappánával a haját és a fejbőrt könnyűséggel és alaposan tisztára mossa. Igen dús, tartós habot ad, mely a buborékok millióival minden szennyet beburkol és eltávolít.

Az Elida-hajápolás a hajnak pompás tompa fényt ad, megőrzi és megtartja a bájos, természetes hajhullámokat.

ELIDA
S H A M P O O

őzv. Grósz Adolfné, Zöldfa-u. 10.
Amzel u. 10. St. rn Samu. Napypac. tar 7.
Katzender Eliás, Kossuth u. 7.
O R A D E A - M A R E

Videkiek figyelmébe!
ארטה. כשרה

A következő vendéglő kőserűgát a nagy ádi orth. raboiság garáncál a

Costa-Foru Valamennyi

(Bucuresti-Bukarest, de Kelet tudósítójától.) Az egy foglalkozik azzal a súlyos Costa Foru, a nagy ember kolozsvári állomáson.

A sajtó egyértelműen és követeli, hogy a kormány lyes kézzel veessen véget a toknak.

A „Vitorul“ ugyancsak tus ellen, de hangsúlyozza egyáltalában nem jelenti a megváltoztatását Costa Foru Rosszja a támadást, m Forut olyan erkölcsi bünt tenni, mely súlyosabb legy fájdalomnál.

Bratia

(Bucuresti-Bukarest, niké: közöl a kormány és jelenti, hogy ezeken a tá sánál. A tett engedménye tianu Jonel a kamara hékáját a kisebbségi oktatá javaslaton a tárgyalások

A Népszövets

Klebelsberg Kuno

(Budapest, december 14. sitójától.) A magyarországi dacára a magyar kormány nek, mégis a Népszövetség magyar kormány kiküldö belsberg Kuno közoktatás minden követ megmozga klauzusz levegye a Néps A magyar közoktatásügy tőzkodása alatt a nyilatk totta el a budapesti lapo egyikében bejelentette, nem fogja tárgyalás a klauzusz kérdését.

Klebelsbergnek küld sikerült elérnie, hogy M delegátus, a Népszövetsé nak elnöke, javaslatot te

a magyarországi num desét terjesszék vele hágai döntöl

A hágai döntőbírósnal kapcsolása természetesen hogy a numerusz klauz tárgyalását elismerikézz ügy szenzációs fordulóp

Hogyan ké

Az ellenzéki p

(Cluj Kolozsvár, de tudósítójától.) A választ a parlamenti szekciók a tegnapi csztották szét a rok között. A törvényi mennyi főbb pontjait tette sz Uj Kelet, jeler keresztül a parlamenti és a szenátus szekciói vezetének csaknem m módosították. Ezeknek nagyobb része csupán arra szolgál, hogy az e világosan kifejezozze

Vannak azonban ol lye az eredeti törvény nak. Ezek között a 87. cikkely, amely a rendelkezik. A kisebt tervezet nem a népkis ségben maradt pártok

Costa-Foru állapotában javulás állott be Valamennyi fővárosi lap elítéli a kolozsvári merényletet

(Bucuresti-Bukarest, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egész romániai sajtó foglalkozik azzal a súlyos inzultussal, mely Costa Forut, a nagy emberátot és íróit érte a kolozsvári állomáson.

A sajtó egyértelműen elítéli a merényletet és követeli, hogy a kormány azonnal és erélyes kézzel vessen véget ezeknek az állapothoz.

A „Viitorul” ugyancsak tiltakozik az inzultus ellen, de hangsúlyozza, hogy a tiltakozás egyáltalában nem jelenti a lap álláspontjának megváltoztatását Costa Foru akcióival szemben. Rosszalja a támadást, mert szerinte Costa Forut olyan erkölcsi büntetésben kell részesíteni, mely súlyosabb legyen minden fizikai fájdalomnál.

Bratianu hétfőn nagy expozét mond a magánoktatási törvényről

(Bucuresti-Bukarest, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A mai „Viitorul” kommentárja közli a kormány és a kisebbségi kiküldöttek között lefolyt tanácskozásokról. A lap bejelenti, hogy ezeken a tanácskozásokon nem történt egyéb a magánoktatási javaslat megvitatásáról. A tett engedményekért a kormány semmiféle választási rekompenciát nem kért. Bratianu Jónel a kamara hétfő esti ülésén fel fog szólalni és ismertetni fogja a kormány politikáját a kisebbségi oktatással szemben, egyben bejelenti azokat a módosításokat, amelyeket a javaslaton a tárgyalások folyamán ejtettek.

A Népszövetség Magyarország tiltakozása ellenére is tárgyalja a numerusz klauzuzst

Klebsberg Kuno reméli a kedvező elintézést? Mello Franco a romániai diákszervezetek miatt vette revízió alá álláspontját?

(Budapest, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A magyarországi numerusz klauzuzs, dacára a magyar kormány óriási erőfeszítéseinek, mégis a Népszövetség asztalára került. A magyar kormány kiküldötte Genfben gróf Klebsberg Kuno közoktatásiügyi minisztert, aki minden követ megmozgatott, hogy a numerusz klauzuzst levegye a Népszövetség napirendjéről. A magyar közoktatásiügyi miniszter genfi tartózkodása alatt a nyilatkozatok özönével árasztotta el a budapesti lapokat, amelyek mindegyikében bejelentette, hogy a Népszövetség nem fogja tárgyalás alá venni a numerusz klauzuzs kérdését.

Klebsbergnek különböző intervencióival sikerült elérnie, hogy Mello Franco braziliai delegátus, a Népszövetség kisebbségi osztályának elnöke, javaslatot tett arra nézve, hogy

a magyarországi numerusz klauzuzs kérdését terjesszék véleményezés végett a hági döntőbíróóság elé.

A hági döntőbíróóságnak a kérdésbe való bekapcsolása természetesen pusztán arra szolgált, hogy a numerusz klauzuzs Népszövetség előtti tárgyalását elismerikézzék. Mára azonban az ügy szövőcsús fordulóponthoz jutott. Klebsberg

Hogyan képzeled el a választójogi törvényjavaslat a kisebbségi képviselőt

Az ellenzéki pártok parlamenti harcra készülnek a győtes listához megírt arányszám emeléséért

(Cluj Kolozsvár, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A választójogi törvényjavaslatnak a parlamenti szekciók által módosított szövegét, tegnap csztották szét a képviselők és szenátorok között. A törvényjavaslat, amelynek valamennyi főbb pontjait már részletesen ismertette az Uj Kelet, jelentős változásokon ment keresztül a parlamenti szekciókban. A kamara és a szenátus szekciói a kormány eredeti tervezetének csaknem minden egyes szakaszát módosították. Ezeknek a módosításoknak legnagyobb része csupán stiláris természetű és arra szolgál, hogy az eredeti tervezet intencióit világosan kifejeztesse.

Vannak azonban olyan módosítások is, amelyek az eredeti törvénytervezet szellemébe vágnak. Ezek között a legnagyobb horderejű a 87. cikkely, amely a kisebbségi képviselőkről rendelkezik. A kisebbségi képviselőt a tervezet nem a népkisebbségi, hanem a kisebbségben maradt pártok parlamenti képviselőjét

Costa Foru tegnap délelőtt 10 óra előtt néhány perccel érkezett Bukarestbe. Az állomásnál a bekötött karu és fejű író több híve várta, akiket táviratilag értesítettek az inzultusról. Costa Foru azonnal kocsibaült és barátai kíséretében lakására hajtatott.

Megérkezése után nyomban orvosi vizsgálat alá vették, a régi kötéseket ujakkal cserélték fel, majd lefektették és senkit nem engedtek közelébe. Az éjszakát aránylag nyugodtan töltötte el és az orvosok megállapítása szerint ma reggelre állapota némileg javult. Röntgenvizsgálat szerint közvetlen aggodalomra nincsen ok, mégis félni lehet esetleges komplikációk bekövetkezéséről.

A beteg Costa-Forut az ország minden részéről résztávíratokkal árasztják el.

berg újabb nyilatkozatot adott a „Pesti Napló” genti munkatársának.

A nyilatkozat szerint a numerusz klauzuzs kérdésének elintézésében változás történt. Az úgy nem kerül véleményezésre a hági döntőbíróóság elé, mert a kisebbségi tanácsnak az a véleménye, hogy

a numerusz klauzuzs nehezen egyeztethető össze a trianoni békeszerződéssel.

Klebsberg nyilatkozatának végén még leszögezi, hogy a kérdés kedvező elintézése egyáltalában nincs kizárva.

Genfi hírek szerint Mello Franco azért változtatta meg a numerusz klauzuzs kérdésében előbbi álláspontját, mert Románia részéről figyelmzették, hogyha a Népszövetség tanácsa jóváhagyja a magyar numerusz klauzuzst,

ezzel felbátorítaná a romániai nacionalista diákságot, hogy Romániában is hasonló szellemű törvényt küzdjenek ki.

Ez az értesülés természetesen megerősítésre szorult. Bármi is legyen azonban a korábbi álláspont revíziójának oka, kétségtelen, hogy Európa demokratikus közvéleménye megnyugvással fogadja, hogy a magyar numerusz klauzuzs égető problémája minden intrika dacára a Népszövetség ítéző fóruma elé került.

A törvénytervezet tudvaleg a me-
gyenkinti lajstromos szavazási rendszeren épül fel. A kormány eredeti tervezete szerint, ha valamelyik választókerületben az egyik lista eléri az abszolút többséget, úgy ezt a listát megválasztottnak tekintik ki, a kisebbségben maradt pártok szavazatai pedig teljesen elvesznek. Ez a pontaleg nyosabban éri az ügynevezett kisebbségi képviselőt elvét és homlokegyenest ellenkezik magának a törvényhozás indoklásának szellemével is. A törvénytervezet indoklása ugyanis a kisebbségi képviselőkről ezeket mondja;

„A törvényjavaslat az eddigi proporcionális képviselői rendszert a kisebbségi képviselői rendszerrel helyettesíti.

Evidens, hogy a parlament egészséges funkciójába szükséges egy ellenőrző kisebbség jeleléte és bizonyos mértékben való parlamenti képviselője az ország ama áramlatainak, amelyeknek reprezentánsait

választják meg a többségre jutott listákon.

Ezeket a megállapításokat azonban a közérdek szempontjából kell megvizsgálni és olyan mértékig kell alkalmazni, hogy ne hamisítsák meg magát az alkotmány által szabályozott parlamenti rendszert, megakadályozva az állam szerveinek rendszeres működését.

Eppen ezért azokban az országokban, amelyeknek régi parlamenti tradícióik vannak, egyre jobban érezték annak szükségességét, hogy olyan választási formákat találjanak, amelyek megkönnyítik a törvényhozó testületek egészséges összeállítását. Ez az összeállítás olyan kell legyen, hogy biztosítsa a kormány akcióképességét, amelyet a kisebbségi képviselőnek nem szabad megakadályozni.

A kisebbségi képviselő alkalmazásának számos és különböző rendszere van. Némelyek nagyvonalúak, komplikáltak és időrablók. Azonkívül pedig nagy jártasságot követelnek a választási eredmények összegyűjtésével járó kalkulációban. Meg kell azonban találni a legracionálisabb és legegyszerűbb rendszert, amelyet a mi viszonyainkra kell alkalmazni.

Ezután az indoklás után a törvénytervezet a legracionálisabb és legegyszerűbb rendszert a következő szavakkal fogalmazza meg:

Ha valamelyik lista eléri az abszolút többséget, úgy azt a listát megválasztottnak proklamálják. Ha egyetlen lista sem éri el az abszolút többséget, akkor érvényesül a kisebbségi képviselő.

Ez a rendszer valóban igen egyszerű, de merőben eilenkezik a sokat hangoztatott kisebbségi elvvel. Ennek a pontnak tarthatatlanságát a parlamenti szekciók is jól érezték és éppen ezért odamódosították, hogy

Ha valamelyik lista eléri a szavazatok hatvan százalékát úgy azt a listát megválasztottnak proklamálják.

Az ellenzéki pártok természetesen ezzel a módosítással sincsenek megelégedve és a parlamentben erőteljes harcot fognak indítani, hogy az arányszámot 70 vagy 80 százalékra felemléjk.

Két statisztikai adat

Az elmúlt évben tizenegyzeregyvenhárommal kevesebben kötöttek Romániában házasságot, mint tavaly és százhuszonötegyezrenyolcázshuszonhat gyermek halt meg, mielőtt még egyéves korát elérte volna. Két fekete, két beszédes szám. A házasság csökkenését nem lehet speciálisan romániai jelenségnek beállítani, mert a házasság mai formája az egész világon válságban van, részint erkölcsi, részint gazdasági okok miatt. A válások arányszáma csaknem magasabb a házasságkötések számánál, amit érthetővé tesz a mohó testi és lelki felszabadulás felé való törekvés, mely elfogta mindkét nembelembe embereket s akik az egyéni élet kiválására való törekvést ma már nem tudják összeegyeztetni a különböző gátló kötelemekkel.

A másik súlyos oka a házasság válságának kizárólag gazdasági természetű és abban leli magyarázatát, hogy a házassaladó fiatalok jórésze a házasságban nem természetes emberi kapcsolatokat keres, hanem kizárólag egzisztenciális elhelyeződést, a különben, alacsony és kockázatos élet standardnak mesterseges emelését. Ez olyan országokban, ahol a munka becsülete és a munka érvényesülése igen alacsony fokon áll, részben érthető, mert hiszen a legtöbb emberi cselekedet rugóját gazdasági érdekekben kell keresnünk. A gyors és könnyű meggazdagodás vágyát sem lehet figyelmen kívül hagynunk, amikor a házasságkötések csökkenő statisztikáját akarjuk megmagyarázni.

A másik adat azonban, mely a szörnyű gyermekhalandóságra vet világot, már specifikusan hazai jellegű és amellett bizonyít, hogy a néphigiénia ügye igen alacsony fokon áll Romániában. A szörnyű adóterhektől és bevételektől alig esik valami kórházakra, népszanatóriumokra. A szociális intézmények hiánya szinte automatikusan fokozza azt a kétségbeesztő pauperizmust, mely meleg-
ségekkal agyonfertőzött néprétegek természetesen életképtelen csecsemőket küldenek a világra, melyeknek életképtelenségét a pauperizmus ad abszurdum fokozza. Hogy lehet komolyan beszélni konszolidációról ott, ahol ilyen két sötét, fekete, de minden évről meggyőzőbb számok fordulnak elő a statisztikában.

Henry Barbusse nyilatkozott romániai útjának impresszióiról

**„Egyetlen epizódtól eltekintve, elhalmoztak udvariasságokkal.“
Barbusse romániai útjának nem voltak politikai céljai**

(Bécs, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Henri Barbusse tegnap érkezett az osztrák fővárosba, ahol tüntető kedvességgel fogadták úgy politikai, mint irodalmi körök a nagy francia író és békebarátot.

Barbusse a „Neue Freie Presse“ munkatársa előtt romániai útjáról az alábbi nyilatkozatot tette:

— Nem mint pártember utaztam Romániába és semmiféle előítélettel sem viseltetem ezzel az országgal szemben. Mint író mentem tanulmányutra, hogy meglássam az országot és népét és egyéni tapasztalatok alapján alkossam meg véleményemet. A humanitás szempontjai vezettek Romániába, mert az a komité, amelytől én és két utitársam a kisenevi pör alkalmával megbízatást kaptunk, nem rendelkezik hatalmi eszközök fölött, hanem ugyszólván csak erkölcsi tekintély, hiszen olyan férfiak, mint Rolland, Einstein, Forel, Marguerite és mások, inkább nevük súlyával hatnak, semmint politikai eszközeikkel. A sovinizták egy kis csoportja akciókat „idegen ügyekbe való beavatkozásnak“ mondotta és erre a beavatkozásra bizony nem is volt más megbízásunk, mint a saját lelkiismeretünk.

— Külön hangsúlyozni kívánom, hogy Romániában egyetlen epizódtól eltekintve, valósággal elárasztottak udvariasságokkal. A román sajtó túlnyomó többsége szívélyes cikkeket üdözölt és az ország közéleti szereplői egyébként is a szimpátia jeleivel árasztottak el bennünket. A rokonszav e megnyilatkozásait természetesen nem a személyünk, hanem az általunk képviselt eszme javára írjuk.

— Ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy nem egy bizonyos párt képviselőjében mentünk Romániába, hiszen mi magunk is különböző pártállásúak vagyunk. Paul Lamy asszony, a brüsszeli női ügyvéd, aki a háboruban bravuros cselekedeteiért a legfelsőbb hadi kitüntetést nyerte el, bizonyára nem vallja ugyanazokat a politikai elveket, mint például Leon Vernochet, a nemzetközi tanító szövetség szervezeti titkára. Utunk célja kizárólag az volt, hogy személyes vizsgálatok alapján alkossunk ítéletet arról, vajjon a beszarábiai parasztlázadásnak bolsevik karaktere volt-e és vajjon megfelel-e a valóságnak a letartóztatottak bántalmazásáról szóló híresztelés.

— Ami az első kérdést illeti, utitársaim és magam is minden szenvedélytől mentes és bizonyítékokon alapuló vizsgálódásaim eredményeként arra az eredményre jutottam, hogy a beszarábiai parasztlázadásnak az állítólagos bolsevik befolyáshoz semmi köze. Nem volt ez más, mint szenvedő emberek kétségbeesésének kitörése. Az ország ama részén ugyanis olyan a nyomor, ami a Balkánon is ritkaságszámba megy. Ami pedig a foglyok bántalmazását illeti, a vértől csöpögő leírásokat izléstelennek tartanám. Ezek egyébként is fölöslegesek, minthogy bőséges fotografiai anyag áll rendelkezésünkre, amit természetesen nyilvánosság elé fogok bocsátani.

— Nem kell külön hangsúlyoznom, hogy Románia iránt nem viseltetem ellenséges érzülettel, aminthogy egyetlen országgal szemben sem érzek elfogultságot. Mindenki tudja, hogy Franciaországgal szemben is erélyesen föllépek, ha ott igazságtalanságot látok. Ünneplés és lángoló tiltakozást jelentek be az igazságtalanság ellen, [amivel Németországot és Ausztriát

sujtja az imperialista és erőszakon alapuló béke, ünneplés és lángoló tiltakozást jelentek be a németeknek Csehszlovákiában történő elnyomása ellen, ünneplés és lángoló tiltakozást je-

Leégett a medgyesi Ligna-butorgyár

A kár meghaladja a huszmillió lejt

(Medias-Medgyes, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Péntekről szombatra virradó éjjel riasztó tűzilárma verte fel Medgyes alvó lakosságát. A város gyárnegyede felől égigéző lángoszlopok csaptak fel az éjszakába, nappali világosságot árasztva az egész környékre. Az álmukból felvert emberek pillanatok alatt elözönlöttek az utcákat és tömegesen tödultak a tűz felé, amely pusztulással látszott fenyegetni az egész városrészt. Csakhamar szájról-szájra járt a hír, hogy a „Ligna“ butoripari r. t. hatalmas gyártelepén ütött ki a tűz.

A tűzoltóság, amely a legnagyobb gyorsasággal vonult ki, az egészen lángbanálló gyártelepet már nem tudta megmenteni. A fel-

lentek be minden vallási és nemzetiségi elnyomatás és üldözés és minden stupid faji gőg ellen, bármikor és bárhol is jelentkeznek. Senki-nek kedveskedni, senkinek rosszat tenni nem akarok. Hazám a világ és nemzetem az emberiség.

Eddig tart Henry Barbusse nyilatkozata. A nagy francia író egyébként a Hotel de Franceban meghívott vendégek előtt és a bécsi városházán népgyűlésen is tartott nagyhatású előadást.

halmozott butorfa, hulladék, farnér és készáru pillanatok alatt fogott tüzet és alig egy óra leforgása után az egész gyártelep porrá égett. Odaégett a gyár felszerelése is úgy, hogy a pusztító lángok mindent fölemésztettek és csak a puszta falak meredtek az ég felé. A tüzet még nem oltották el, mikor irtózatós robajjal ledőlt a gyár egyik kéménye. A tűzoltóság óriási erőfeszítéssel igyekezett megbirkózni a tüzzel, azonban a fölhajozott szárazfa olyan erővel égett, mintha olajjal lett volna leöntve.

A kár hozzávetőleges becslés szerint meghaladja a 20 millió lejt, amelynek egyrésze a biztosítás útján megtérül.

Elhalasztották a 22 milliós vámpér tárgyalását

A tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét

(Cluj-Kolozsvár, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap számunkban részletesen ismertettük azt a nagyszabású vámpert, melynek tárgyalása a kolozsvári ítéletábrán folyik. Ma délelőtt Marinescu, a Westen-cég egyik képviselője mondotta el több, mint egy óras beszédét, melyben bizonyította, hogy a kincstár részéről a Westen-cég ellen támasztott 22 millió lejes követelés jogtalan, mert a cégre visszaélést mindezeideig nem lehetett rábizonyítani, különben is a bíróságot ugyanaz a vámpertés rötta ki, amelynél a feljelentés előtt az elvámolás történt.

Marinescu beszédére a kincstár részéről Xantopol Constantin replikázott. Utána Daciu kolozsvári vámperspektor tartott beszédet, melyben ismertette a lefolytatott vizsgálatot.

A vámperspektor beszédére Bolinteneanu bukaresti ügyvéd válaszolt. Beszédében a jogi érvek egész légióját sorakoztatta fel a Westen-cég igazsága mellett. Xantopol ügyvéd replikája után a bíróság ítélethozatalra vonult vissza.

Hosszas tanácskozás után a bíróság ismét bevonult és az elnök kihirdette az ítéletet, amely szerint az ítéletábra elrendeli az ügy érdemében való tárgyalását. Ezzel egyidejűleg megállapította a bíróság, hogy azok a formai hibák, melyeket a törvényszék semmisségi oknak fenforogni látott, nem forognak fenn.

A tábla az ítélet kihirdetése után megkezdte az ügy érdemleges tárgyalását, majd a délutáni órákban az ügy további tárgyalását december 15-ére, keddre halasztotta el.

A druzok kihirdették a szent háborút

(Beirut, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A franciák feje felett úgy bel, mint külpolitikai vonatkozásban meggyülekeztek a felhők. Belpolitikai vonatkozásban Louchour pénzügyi javaslatai körül jegecesedik ki az újabb kormányválság, külpolitikai vonatkozásban pedig az angol kémkedési pör tartja izgalomban a kedélyeket. Alig pár nappal a loarnoi szerződés aláírása után az angol kémkedési pör leleplezése azt a hitet erősíti meg a francia közvéleményben, hogy Anglia barátságára Franciaországgal szemben csak látszólagos.

Ezt a hitet most az a beiruthi híradás is erősíteni fogja, mely arról szól, hogy a druzok kihirdették a szent háborút a franciák ellen. Bizonyos, hogy a francia közhangulat ebben a váratlan fordulatban is Anglia kezét fogja keresni, annál is inkább valószínű ez, mert már régebbi tudósítások is beszámoltak arról, hogy a druz felkelés szításában angol ügynököknek is részük van. Angliának tehát, ha nem is bevallott, de tényleges szándéka az, hogy Franciaország gyarmatpolitikája alól kihuzza a talajt. De megnyilvánul az ősi francia-angol ellentét a leszerelési konferencia előkészítése körül is, melyvel kapcsolatban tegnap jött az a híradás, hogy éppen a francia-angol ellentétek miatt ütközik nehézségekbe a konferencia tárgyalásainak megkezdése. Kérdés, hogy az egész leszerelési ügy ebben az atmoszférában kedvezően alakulhat-e s nem e fullad súlyos kudarcba.

Magáról a druz felkeléssel kapcsolatban azt jelentik Beiruthból, hogy a druz fejedelm: Atras király országos parancsot adott ki az

ősi vetések abbahagyására és elrendelte husztól hatvan évig az összes férfiak bevonulását. A sejkék az egyházból való kiközösítéssel fenyegették meg a be nem vonulókat. Ismerve a druzok fanatizmusát, a fenyegetésnek valószínűleg óriási hatása lesz.

A druzok szent háborújával kapcsolatban helyénvalónak látjuk a druz nép legfőbb sajtóorgánumát ismertetni. Egy német kutató Szairia többi arab törzseitől lényegesen eltérőnek írja le a druzokat. Sokan azt gyanítják, hogy a druzok nem tiszta asszír-sémita faj, hanem keverék, akik leginkább a német kereszties hadakkal, tehát indo-germán elemekkel keveredtek.

A druzok vallása nem tiszta mohamedán vallás, az izlám tanaival sok tekintetben gyökeres ellentétben áll. Alapjuk az isteni lény inkarnációja Ali családjában. Hákim fatimida kalifát mondják istenük utolsó megjelenésének és őt valószínűleg istenemberként tisztelik és imádják. A próféták és patriarkák hierarchiájáról is egészen különös tanaik vannak. Az izlám szertartásos törvényeit nem sokba veszik, tanaikat és misztikus szertartásaikat a máshittűek elől, — akik ellen nagy fanatizmust fejtenek ki — szigorúan eltilkoltják. Ez a fanatizmus kapott most lánga a szent háború kihirdetésével, melynek esélyei egyelőre kiszámíthatatlanok.

— Borah szenátor Oroszország elismeréséért. Washingtonból jelentik: Borah szenátor a kongresszus elé javaslatot terjesztett, melyben Szovjetország elismerését kívánja.

Az Uj Kelet az...
Szerkesztik: G...
Főszerkesztő: G...
Működési ára...
240 lejt...
Az Uj Kelet el...
megjelenés...

— Károli...
soliniról, a...
ról. Bukares...
az egyik len...
ben kijelenti...
nek tekintik...
szerint nem...
vezető polio...
lelő képzetts...
tartja veszély...
ganda veszed...
gyelmét.

— A ka...
lentik: A k...
jesztette a l...
ról szóló tör...
nan kreált...
tandó törvé...
kéri, hogy...
amennyiben...
után is tárg...
Madgearu rá...
tinescu vas...
számos vissz...
csak most j...
rende és H...
a javaslat...
ségvetést B...
nek minősít...

— Dr. I...
nagyváradi...
Nagyvárad...
bejelentette...
génélt, hogy...
mara alelnö...
valószínűleg...

— Par...
Bukarestből...
bizottsága...
választások...
ták, hogy...
tartani a...
párttal egy...

— Nem...
brigadját...
bor, aki a...
kapcsolatos...
legutóbb M...
EME tagja...
száz többi...
felelő egye...
gok számár...
fokos visle...
litsanak. A...
ezzel kapc...
meg: „Eau...
semmiféle...
illetékes t...
hozzájáru...
maként a f...
szükség egy...
tikai körök...
újabb ötlet...
tulajdonita...
küzdhetle...

Kár minden kísérlet, mert

BLATT

harisnyái
a legjobbak

Hallo 8-77 Unio gőzmosó!

Kérem, küldjék lakásomra azonnal gyűjtőautójukat és szállítsák el a tisztítandó ruhaneműt.

Hallo 8-77

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes országos és helyi sajtó napilapja.
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 35 lej, negyedévesre 120 lej, félévesre 200 lej, évi 350 lej. Engedélyezett a postai küldetés.
Az Uj Kelet cikkének átvételéhez csak a forrás megjelölésével engedély kell.

A mai naptár

Vasárnap

5686. Kiszleva 27.
haunka
gyertyagyújtás
1926. dec. 13

Hétfő

5686. Kiszleva 28.
Chanukka
gyertyagyújtás
1926. dec. 14.

— **Károly trónörökös nyilatkozata Mussoliniról, a demokráciáról és Oroszországról.** Bukarestből jelentik: Károly trónörökös az egyik lengyel lapnak interjúkat adott, amelyben kijelenti, hogy Mussolini művét örökösnek tekinti. A mai demokrácia a trónörökös szerint nem az igazi, mert olyanokat juttat vezető pozícióba, akiknek nincsen arra megfelelő képzettségük. Oroszországot ma már nem tartja veszélyesnek, csupán a bolsevik propaganda veszedelmére hívja fel az országok figyelmét.

— **A kamara mai ülése.** Bukarestből jelentik: A kamara mai ülésén Marzescu bejelentette a legfőbb semmitörvényszék reorganizálásáról szóló törvényjavaslatot, valamint az újonnan kreált Severin megye székhelyén felállítandó törvényszékre vonatkozólag. Dan Severin kéri, hogy a táblának adják meg azt a jogot, amennyiben szükségét látják annak, hogy délután is tárgyaljanak, tárgyalásokat tartassanak. Madgearu rámutat arra, hogy Tancred Constantinescu vasuti vezérigazgatói működése alatt számos visszaélés történt a vasutnál, amelyekre csak most jöttek rá. Ezután áttérnek a napirendre és H. R. Joanitescu folytatja kritikáját a javaslatl szemben. Beszédre elején a költségvetést Bratianu Vintila szerencsétlen művének minősíti.

— **Dr. Popper Ákos nem vállalja a nagyváradi kamara alelnöki tisztségét.** Nagyváradról jelentik: Dr. Popper Ákos ma bejelentette a Kereskedelmi Csarnok vezetésénél, hogy nem vállalja a kereskedelmi kamara alelnöki tisztségét. Popper Ákos helyébe valószínűleg Sonnenfeld Gusztávot fogják jelölni.

— **Parasztpárti propaganda-gyűlések.** Bukarestből jelentik: A parasztpárt végrehajtó bizottsága ma délelőtti ülést tartott az időközi választások ügyével összefüggésben. Elhatározták, hogy a párt propaganda-népgyűléseket fog tartani a választási kerületekben a nemzeti párttal együtt.

— **Nem engedélyezik az ébredők fokosbrigádját.** Budapestről jelentik: Eckhardt Tibor, aki a legutóbbi napokban a zsidósággal kapcsolatos indítványairól sokat beszéltetett, legutóbb Miskolcon azt hangoztatta, hogy az EME tagjait meg akarja különböztetni az ország többi polgáraitól és ebből a célból megfelelő egyenruhát akar terveztetni az EME tagok számára. Ezt a ruhát össze fogják kötni a fokos viseletével, nehogy a fascistákhoz hasonlítsanak. A miniszterelnökhöz közelálló helyen ezzel kapcsolatban a követhetőköt jegyezték meg: „Ennek a naiv dolognak illetékes helyen semmiféle komolyságot sem tulajdonítanak. Az illetékes tényezők természetesen sohasem fognak hozzájárulni ahhoz, hogy a hazafiság szimbólumaként a fokost fogadják el. De különben sincs szükség egyenruhás rézfokosos táborra.” Politikai körökben neveltségnek tartják Eckhardt újabb ötletét, amelynek már csak azért sem tulajdonítanak jelentőséget, mert a kivétel nélkül minden akadályokba ütközik. Már hónapok

Egy volt magyar csendőrszázados borzalmas családirtása

Felesége klugrott az ablakon és azonnal szörnyethalt, Hajdu lelőtte három gyermekét és önmagát is agyonlőtte. Egy félórai késedelem okozta a borzalmas tragédiát

(Budapest, december 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma reggel Hajdu Gyula vendéglős, állítólag volt csendőrszázados Nádor-utca 28. számú lakásában revolverével lelőtte tízéves, Juci, tizenötéves Kató és ötéves Bandi nevű gyermekeit, majd saját maga ellen fordította revolverét. Felesége az izonyatos tett láttán kétségbeesésében leugrott a harmadik emeletről és szörnyethalt. Az apát és a gyermekeket haldokolva a Rókusba szállították.

A rendőrség kivonult a tragédia színhelyére. Alig pár perccel a rendőrbizottság kiszállása után egy izgatott férfi rohant fel a lakásba és félrelökve az ajtóban álló rendőrszeméket, behatolt a szobába. Előadta, hogy Jobbágy Lajosnak hívják és Hajdu Gyula ügyvédje. Kezében ötmillió készpénzt és egy tízmillióról szóló takaréklapnyvet szorongatott. Óakivületi állapotban kiállotta a rendőrök felé:

— Ezért a csekélységért történt minden! Kilencre ígértem, hogy idejövök, de félórával elkéstem — s ez okozta a tragédiát.

A rendőrök erre átadták Jobbágyinak a Hajdu Gyula által neki címzett levelet, melyben a következő sorok állottak: „Hiába vártam, bocsássa meg alkalmatlankodásomat, köszönöm jószágát, melyet — sajnos — nem tudok

pokkal ezelőtt kísérletezett Eckhardt a fekete iug behozatalával fascista-módrá, de ez a terv is teljes kudarcot vallott, mert nem tudták, miből szerezzék be a fekete ingeket. Egyénileg ugyanis senki sem vállalkozott a költségek fedezésére.

— **Választási visszavonások miatt elítéltek egy prefektust.** Bukarestből jelentik: A kissevevi törvényszék Valeana tighinai prefektust és Postnicov tighinai lelkészt 20.000—20.000 lej pénzbüntetésre ítélte el a választások folyamán elkövetett jogtalan elzárások miatt. A legutóbbi választáson ugyanis a prefektus letartóztatta és elzáratta a parasztpárt ottani vezetőjének, hogy az agitációt az ő részéről megakadályozza. A parasztpárti vezér a bíróságnál keresett jogorvoslást. A törvényszék helyt adott a keresetnek és úgy a prefektust, mint a lelkészt elítélte.

— **Napirendre tűzik Dobrescu dési képviselő mandátumának validálását.** Bukarestből jelentik: A liberális képviselők egy csoportja akcióit indított dr. Dobrescu Aurél, dési képviselő mandátumigazolási ügyének napirendre tűzése iránt. Emlékeztetek még azok a botrányok, amelyek Dobrescu mandátuma körül lezajlottak, úgy, hogy a mandátum validálása elmaradt. Valószínűleg a jövő hét csütörtökjén fogják ezt a kérdést napirendre tűzni.

— **Horribilis bírsággal sújtották a nagyváradi Alumina részvénytársaságot.** Nagyváradról jelentik: Ma tárgyalta az ítélőtábla az Alumina Rt. huszmillióos illetékkihágási perét. A tábla az Aluminiát finanszírozó bankokat, nevezetesen a Magyar Altalános Hitelbank nagyváradi fiókját, a Maramarosch, Blank & Co.-t és a Banca Miniera-t felmentette, ellenben az Alumina részvénytársaságot és az Aluminium Erzbergerbau-t 1 millió egyszázezer lej törvényes taxa, ezenkívül 11 millió lej büntetés megfizetésére kötelezte. Érdekes, hogy a bíróság eljárás költség címén 100.000 lejt állapított meg, amelyhez hasonló nagy költség-megállapítás ezidáig még nem fordult elő.

— **Móricz Zsigmond operaszöveget írt.** Budapestről jelentik: Móricz Zsigmond ötfelvonásos operaszöveget írt Odiseus címmel, melyet Kodály Zoltán fog megzenésíteni. Az operaszöveg verses dráma alakjában van feldolgozva. Móricz Zsigmond bemutatta a szövegkönyvet Radnay Miklós operaisgazgatónak, aki felkérte Kodályt, hogy minél hamarabb készítse el az opera partitúráját.

dok meghálálni. Nekünk ilyen körülmények között ugysem élet az élet.

A rendőri bizottság Hajdu lakásában lefoglalt egy katonai szolgálati revolvert, egy hatlövetű forgópisztolyt és egy borotvát, majd lezárta a lakást. A szörnyethalt Hajdu Gyulánét beszállították a törvényszéki bonctani intézetbe.

A rendőrség feltevése és a jelek szerint Hajdu Gyula és felesége a családirtást előre megbeszélték. A főkapitányságunk hátrahagyott leveleikben azt írják, hogy közös elhatározással lettek öngyilkosok és a gyermekeket is azért pusztították el, mert nem akarják, hogy ki legyenek téve az emberek könyörtelenségének. Hajdu egyideig a fővárosnál volt alkalmazva, katonáskodása után vendéglőt bérelt, de a bérletre minden vagyona ráment. Állítólag ma délig kellett volna harmincmillió korona adósságot kifizetniük, amire azonban nem volt pénzük.

Amikor a mentők Hajdut a Rókusba szállították, pillanatra feleszmélt és megkérdezte: él-e a felesége. Mikor megmondták neki, hogy nem él, könyörgött, hogy hagyják meghalni, mert nem akar élni.

— **A Kolozsvári Izr. Nőegylet idei bálja Erdély legsikerültebb mulatságának ígérkezik.** A nőegylet vezetősége már most megtt minden előkészületet a nagyszabású bál méltó lefolyása érdekében. Nemcsak Kolozsvár elitje, hanem a vidék java-zsidósága is eljön január kilencedikén a New-Yorkba, hogy ezen az uton is egy-egy téglával hozzájáruljon a létesítendő zsidó leányrészvénytársasághoz.

— **Pasics autója halálra gázolta egy tanár feleségét.** Belgrádból jelentik: Pasics miniszterelnök autója a város legforgalmasabb terén halálra gázolta Mihajlovics tanár feleségét. Az autó szabálytalan gyorsasággal haladt: s ez okozta a katasztrófát.

— **Prémiumot kapnak a mozdonyvezetők.** Bukarestből jelentik: A CFR vezérigazgatósága, hogy a vonatok késésének véget vessen, bizottságot alakított, mely prémiumot állapít meg azoknak a mozdonyvezetőknek, akik vonataikkal a késést gátló akadályokat eliminálják. A bizottság határozata szerint, minden 100 kilométer után 30 lej a prémium és viszont 70 lej büntetést ró ki 100 kilométerenkint azokra, akiknek hanyagságából késnek a vonatok.

— **Öngyilkos vámtisztviselő.** Budapestről jelentik: Az éjszaka a vámpület pincéjében lévő vendéglőben Heinz László huszonhárom éves vámtiszt kloroformmal megmérgezte magát, de a rögtön alkalmazott gyomormosás megmentette az életnek. Öngyilkosságának oka az, hogy kétszáz kilogram selymet akart kicsempészni vámenntesen egy kereskedőnek, de manipulációján rajtafogták.

Uj cukrászda nyílt Str. Bariju volt (Malom-utca) 10. sz. alatt. Minden időben finom bivalytejes kávé, friss sütemények, torta rendelések és teasütemények gyors kiszolgálása. — Szíves partifogást kér **Takács Pálné**, cukrásznő.

Nagy harisnyavásár
melyen leszállított árrakkal

Kötött harisnya, minden színben.....	Lej 25
Flohr harisnya, minden színben.....	Lej 53
Muszlin harisnya, divatszínben.....	Lej 69
Cérna muszlin, minden színben.....	Lej 98
Selyemfátyol harisnya, minden színben,	Lej 125

BLATT -- Főtér 13. szám
Divatkötetükben és kötöttárunkban óriási választék.

"Fotofilm"
FÉNYKÉPE A LEGOLCSÓBB, A LEGSZEBB AJANDEK
TELEFON: 4-26 STR. REG. MARIA 6

ember 14
tiségi elnyo
faji góg el
ezték. Senki
tenni nem
etem az em
ilatkozata. A
el de France
a bécsi vá
nagyhatásu
gyár
és készáru
ig egy óra
porrá égett.
gy, hogy a
ettek és csak
é. A tüzet
atós robbajjal
A tűzoltóság
egbirkózni a
házafra olyan
rolna leötve.
szerint meg
k egyrésze a
sát
Bolinteneanu
deban a jogi
fel a Westen
véd replikája
utt vissza.
bírósg ismét
s az ítéletet,
ndeli az ügy
l egyidejűleg
zók a formai
mmiségi oknak
fenn.
tán megkezdte
ajd a délutáni
sát december
borut
rendelte husz-
bevonulását.
özösítéssel fe-
ókat. Ismerve
getésnek való-
kapcsolatban
legfőbb saját-
kutató Sziria
en eltérőknek
antják, hogy
a faj, hanem
keresztes ha-
mekkel keve-
a mohamedán
ntetben győ-
az isteni lény
kim fatimida
megjelenésének
tisztelik és
k hierarkijá-
ának. Az iz-
sohba veszik,
kat a máshi-
hatizmust fejte-
Ez a fanatiz-
háboru kihar-
lőre kiszámít-
ország elis-
k: Borah sze-
erjesztett, mely-
kivánja.
lo 8-77

KÖZGAZDASÁG

A román államháztartás 1926-ban

Írta dr. Kovács Jenő
— Első közlemény —

(Bucuresti-Bukarest, december 12. Jelentette már az Uj Kelet, hogy Bratianu Vintila pénzügyminiszter betértesztette a román államháztartás költségvetését. A takarékosság nagymesterének sikerült az új előirányzatot is úgy összeállítani, hogy az — legalább papíron — kiegyensúlyozott: a CFR nélkül, amely 1926-ban már az új kommercializációs törvény értelmében pénzügyi autonómiát élvez, a budget 29 250 millió lejt tesz, szemben 31 750 millióval 1925-ben és 24 milliárdal 1924-ben.

Az emelkedés, ha hozzászámítjuk az államvasutak ezévi 10 milliárdos költségvetését, 1925-tel szemben 7.500, 1924 évvel szemben pedig 15.000 millió lej. A jövő évben tehát Románia lakosságának a múlt évhez képest 24 százalékkal, 1924-hez képest pedig 62 százalékkal kell többet hozzájárulnia az állami gépezet fenntartásához.

A parlamentben, mint mindentűt, a költségvetési vita a próbaköve a kormány pozíciójának. A budget vitánál szokott eldőlni marad-e, meg-e a kormány, bírja-e a bizalmat, vagy sem. A költségvetési viták egyenesen azzal kezdődnek, hogy az ellenség kétségbeveti a mai kormányt, hogy arra az időre, amikor már minden valószínűség szerint nem jár, hanem az új választások alapján alakult kormány fog az állam pénzével gazdálkodni, pénzügyi programot adjanak, a jövő kormány pénzügyi kérdésekben megkössék a kezét. Viszont a költségvetési év december 31-én lejár és ezzel az indoklással — az „ex lex“ kikerülése miatt — terjeszti be Bratianu Vintila az új költségvetést.

A parlamentben az eddigi szövegek politikai szempontból vették bírálat alá a költségvetést; mi nézzük meg közelebbről, szociális és közgazdasági szempontból: honnan veszi és mire fordítja a kormány azt a pénzt, amit a költségvetés két oldalán előirányoz?

A két kérdés közül először az érdekel, honnan veszi a pénzügyminiszter az állami kiadások fedezésére szolgáló összeget?

Ere a célra két út áll nyitva: a közvetlen, egyenes adózás és a közvetett, indirekt adózás. A közvetlen adózásnál a különböző gazdasági foglalkozások eredményét dézsmálja meg az állam mindjárt annál, akit az illet, progresszív kulcs szerint. Abi többet keres, az aránylag többet is fizethet. Ezzel szemben áll az indirekt adózás, amelynek többféle ága közül kettőt kell különösen figyelemre méltatnunk: az egyik a fogyasztási adók különböző neve (idetartoznak az állami monopoliумok is), a másik pedig azon illetékek sorozata, amelyeket valamilyen állami szerv igénybevételeért kell fizetnünk.

A szociális elmélet, amelyet fejlett társadalmi érzéssel bíró államokban nincsenek a lehetőségek legszélső határáig igénybe kell alkalmazni, azt az adózási rendszert tartja ideálisnak és igazságosnak, amely a nagy jövedelmet adóztatja meg, ellenben a szegény embert, akinek amugy is küzdenie kell a megélhetésért és aki az államtól, mint a társadalmat, a közértelemet védő intézménytől csak aránytalanul kevesebb szolgáltatást, kevesebb védelmet kér és kap, mint a vagyonosabb osztály, — lehetőleg kis mértékben kell belevonni a közterhek viselésébe. Viszont a fogyasztási adók, valamint az állam egydárúsítási joga, a monopoliум, éppen azokra a cikkekre terjed ki leginkább — lévén azok a tömeges fogyasztás tárgyai, amelyeket gazdag és szegény szinte teljesen egyenlő arányban fogyaszt.

Ezek előretöcsátása után vizsgáljuk meg az állami bevételeket. Az 1926. évi költségvetés azzal, az államvasutakon kívül, összesen 29,250 millió lejjel irányozza elő, amelyből 1000 millió az ezévi költségvetési felezéleg.

Az egyenes adók 4,454,500,000 lejjel szerepelnek, szemben 3,493 millióval 1925-ben, vagyis ez az adó nem ker-ken egy milliárdal fog 1926.

évtől többet hozni, mint 1925-ben és 1 és fél milliárdal többet, mint 1924-ben. Ezek közül a földadó megmaradt 460 millió, mint a most érvényben lévő költségvetésben, a 230 millió házadó sem tüntet fel jelentékeny emelkedést; ugyancsak ez a helyzet a 720 millióval előirányzott „impozitum asupra veniturilor mobiliare“-ról is.

Annál nagyobb azonban a kereskedelmi és ipari adó: 1,099,500,000 lej, szemben a múlt évi 800 millió lejjel. A kereskedelemnek és iparnak tehát a múlt évi adóknál 33 százalékkal kell majd többet fizetnie ebben az évben, mint tavaly. Az alkalmazotti adó, amely ugyancsak ebbe a kategóriába tartozik és amely a kereskedőt és gyárost érinti első sorban, 150 millióval magasabb összeget, 700 millióval van a budget bevételei közé iktatva.

Szévszl, amíg a földbirtok a jövőben sem fizet több adót, mint ezidén, holott a tavalyinál sokkal jobb volt, az árak pedig nem voltak rosszabbak, addig a kereskedelem és gyáripár közvetlen jövedelmi és alkalmazotti adóban 450 millióval fog többet fizetni, mint 1925-ben, holott

¶ **Módosították az éttermekre és kávéházakra vonatkozó záróra rendelkezést.** A kolozsvári rendőrprefektus ma a következő rendeletet bocsátotta ki: Az I. és II. osztályú nyilvános helyek, u. m. sörcsarnokok, kávéházak, éttermek, kertek, varieté- és barok zárórája I. óra. A II. és III. osztályú nyilvános helyek pedig az 1921. évi városi szabályrendelet szerint tartanak zárórát. Az I. osztályú helyiségek zárórája 3 óráig meghosszabbítható, ha ezért járó állami és községi taxákat lefizetik és a fizetést a rendőrprefektúránál nyugtával igazolják. 3 órán túl a zárórát semmi körülmények között meghosszabbítani nem lehet. Azok a helyiségek, melyek a zárórán túl nyitva találhatók, karhatalommal ürittetnek ki s három napra bezáratnak. Azonkívül elvesztik a záróra meghosszabbításának jogát és visszaesés esetében végleg bezáratnak.

— **Csökkent a csehszlovák szesz kivétel.** Prágai jelentések szerint a szesz kivétel az új termelési kontingens megállapítása óta teljesen stagnál. Szakkörök úgy vélik, hogy az évi 520 ezer hektoliter kontingens még a belső szükségletet sem fogja fedezni és ezért kivételre alig jut.

¶ **A román sajtó az amerikai-román megegyezés ellen.** Bukarestből jelentik: A fővárosi sajtó erősen tiltakozik az amerikai román megegyezés ellen, amelyet Amerikára nézve rendkívül előnyösnek minősítenek. Így statisztikailag kimutatták, hogy Románia nagyobb kamatot fizet, mint bármelyik más európai állam. Így tiszszérrel többet Olaszországnál, mégyszérrel többet Belgiumnál és kétszeresét annak, amit Anglia fizet Amerikának. A „Cuvântul“ ezzel kapcsolatban azt írja, hogy amikor a kormány táviratban megköszönte az amerikaiak konziliáns magatartását, egyidejűleg Titulescut fel kellett volna menteni állásától és ha Bratianu Vintila pénzügyminiszter önértzetes volna, már beadta volna lemondását.

¶ **Jugoszláviában 25 százalékkal redukálják a vasuti díjszabást.** Addig, míg Romániában a CFR újabb tarifaemelésével akarja a drágaság lavináját megindítani és lehetetlen vergődésével kerekeltője a gazdasági vérkeringésnek, addig a legtöbb külállam igen nagy gondot fordít arra, hogy a közlekedési eszközök szaporításával és a tarifák csökkentésével legyen segítségére az iparoknak és kereskedelmeknek. Ma Belgrádból érkezett jelentés arról, hogy a közeli napokban Jugoszláviában is le szállítják a vasuti díjszabást, még pedig 25

ipar, kereskedelem pang, a gazdasági krízis nagyobb arányokat öltött, mint tavaly és a lej az idén megint vesztett árfolyamából. A pénzügyminiszter saját kimutatása szerint a dollár középárfolyama 1924-ben 201 93, míg 1925-ben 207 93, azaz három százalékkal volt több, mint az előző évben. Ez a háromszázalékos emelkedés a belföldi valutáknál különösen a nagykereskedői kalkulációban igen jelentékeny szerepet játszik. Viszont azt is tudjuk, hogy az adók kivetésének a szisztemája olyan, hogy az előirányzott összeget okvetlenül meg kell kapni. Azonban ennél a pontnál még meg kell állnunk: a pénzügyminiszter innen miúdig jelentős tulbevételekre számít, így — noha 1924-re mindössze 800 milliót irányzott elő a költségvetésben, a tényleges adó kivetés 1,431,465 lej, tehát az előirányzatnál 80 százalékkal volt több.

Ugyanígy arányu többkivetésre számíthatunk az idén is, a kereskedő és iparos osztály, amely minden adónemnél erősen képviselve van, már az egyenesadónál is a fő fejszében szerepét lénytelen játszani. Pedig a miniszter teljesen tisztában van azzal, hogy a drágaság állandóan emelkedik; erre következtetnünk abból az előirányzathól, amely a tisztviselői fizetések adójánál 150 millióval több bevételre számít, nyilván abból indulva ki, hogy a tisztviselői fizetéseket a vállalatoknak emelniük kell. A jövő évre tehát a miniszter nagyobb drágaságot, több költséget jósol a kereskedelmnek és iparnak — de egyúttal egy harmadával több adót akar belőlük kiszorítani. A professzionális és minimális adóból csak 5 millióval többet, 217 és egy negyedmiliót remél beszédni Bratianu Vintila.

százalékkal. A leszállítás generális lesz, amennyiben a teherárúkn kívül a személyi szállítás díjszabását is csökkentik.

¶ **Ismét esik a francia frank.** A zürichi tőzsde zárati árfolyamában ma 18.75-el jegyezték a francia frankot, a tegnapi 19.60-as nyitókurzussal szemben. Ez az árfolyam három év óta a legmélyebb értékpontját jelenti a francia franknak, melyet — ugylátszik — nagy áldozatok árán sem tudnak egy állandó árfolyamon stabilizálni. A lengyel zloty nagyarányu zuhanása után, a lej állandó ingadozásának látszólagos megszűnésével, most a francia frank indult el értéksökkenő útjára. A jelektől természetesen nem lehet következtetni az esés további arányaira, bár valószínűnek látszik, hogy nagyobb, különösen katasztrófális zuhanástól egyelőre nem kell tartani. A frank október 2-án 24.55 centimest jegyezt Zürichben, majd kisebb-nagyobb lemorzsolódással december 5-éig 20.20-ra esett, míg ma már csak 18.95 centimest jegyezt. A külföldi pénzüpiacokon,

Broadcasting rádió

erdélyrészi és bánáti vezérképvisellete
Cluj Str. Jorga 3. (Generala palota)

Az I. T.
Az I. T.
Az I. T.
Az I. T.
TRISK

csak mersékelten es
ezzel szemben a k
8-25—8-30-as árfoly
adnak egy francia f

¶ **Csehszlovák matlábat.** Prágából hivatal a váltóleszállás százalékos állapot matlábat is leszállító

¶ **Az új bélye lentik:** Az a bizotts törvényjavaslatot va nap Bratianu Vintila Bratianu kijelentése körülmények között előtt a kamara elé.

¶ **Meghosszabb ban fennálló tartó** karestből jelentik: leg lejár a nemes v rium. A kormány u megújítására. Minde meghosszabbítják a külföldi adósságuk k at a kormány köte három hónap alatt

¶ **Ujabb kö CFR?** Bukarestből szerint a kormány aj társaságtól 5 milliárd A kölcsönt a CFR u many azonban, amig nem kap az amerikai érdemlegesen az aján

TO
Dec

A lej: Zürichben 2 pesten —, Bécs Kolozsvar. A p amit a vételkedv te árai lassan morzsoló kezdők:

Bécs 30-40—3 pest 325—330, Páris 41-70, Newyork 214 1050, Milánó 8-60—

Zürich. Zárlat 208-45, Newyork 51 1895-50, Milánó 9 post 72-70, Belgrád Varsó 55-30, Bécs 7

Bukarest. D 51-70, London 1048 8-65, Zürich 41-10 Budapest —

Ch

Bo

kóser

GÁRDI IMRE
GLUJ, S. R. SAGUNA 20.

fényképeszeti műtermében

előre bejelentett felvételek késő esti órában is eszközöltenek. Női portréit, gyermekfelvételek és nagyítások speciálisan szép kivitelben.

Lloydexpress

Az I. T. I. beszélőgépek
Az I. T. I. beszélőgépek
Az I. T. I. beszélőgépek
Az I. T. I. beszélőgépek

a kolozsvári Triska-cég gyártmányai épp oly jók, mint a legjobb külföldi márkák.
 50 %-al olcsóbbak, mint a külföldi márkák
 a legkitünőbb karácsonyi ajándékok.

TRISKA I., Cluj, Str. Saguna No 14.
 Dus raktár tánc- és művészlemezekben.

csak mersékelten eszkomptálják az esést, míg eszel szemben a kolozsvári piacon a tegnapi 8:25-8:30 as árfolyam után ma 7:90-7:95 lejt adnak egy francia frankért.

Csehszlovákiában leszállították a kamatlábat. Prágából jelentik: A prágai bank hivatal a váltóleszámitolási kamatlábat 6 és fél százalékban állapította meg és a lombard kamatlábat is leszállította félszázalékkal.

Az új bélyeg-törvény. Bukarestből jelentik: Az a bizottság, amely az új bélyeg-törvényjavaslatot van hivatva elkészíteni, tegnapi Bratianu Vintila elnökletével ülést tartott. Bratianu kijelentése szerint a javaslat semmi körülmények között sem kerülhet karácsony előtt a kamara elé.

Meghosszabbítják a nemes valutákban fennálló tartozások moratóriumát. Bukarestből jelentik: December 16 án tudvalevőleg lejár a nemes valutákra vonatkozó moratórium. A kormány új módot keres a moratórium megújítására. Mindenekelőtt újabb 3 hónappal meghosszabbítják a fizetési haladékokat. Akinek külföldi adósságuk még nincsen rendezve, azokat a kormány kötelezni fogja, hogy ezalatt a három hónap alatt feltétlenül rendezzék.

Ujabb kölcsönajánlatot kapott a CFR? Bukarestől jelentik: Jól értesült körök szerint a kormány ajánlatot kapott egy amerikai társaságtól 5 milliárd lejnek megfelelő kölcsönre. A kölcsönt a CFR újjáépítésére ajánlották. A kormány azonban, amíg Titulescutól részletes jelentést nem kap az amerikai tárgyalásokról, nem válaszol érdemlegesen az ajánlatra.

TÓZSDE

December 12 én

Árf. Zürichben 239.00. Párisban 12.75, Budapestben —, Bécsben —.

Kolozsvár. A piac ma teljesen fizletlen volt, amit a vételkedv teljes hiánya okozott. A devizák árai lassan morzsolódnak. Az árfolyamok a következők:

Bécs 30.40-30.60, Prága 640.643, Budapest 325-330, Páris 7.95-8.00, Zürich 41.50-41.70, Newyork 214.00-215.00, London 1040-1050, Milánó 8.60-8.70.

Zürich. Zárlat. Berlin 123.50, Amsterdam 208.45, Newyork 513.75, London 2515.70, Páris 1895.50, Milánó 2091, Prága 1537.50, Budapest 72.70, Belgrád 917.50, Bukarest 239.00, Varsó 55.30, Bécs 73.12.

Bukarest. Devizák: Páris 7.95, Berlin 51.70, London 10.45, Newyork 215.50, Milánó 8.65, Zürich 41.10, Bécs 30.25, Prága 6.38, Budapest —.

Bukarest. Valuták: Napoléon 805, német márká 51.00, leva 1.54, török lira 118, font sterling 1040, francia frank 8.50, svájci frank 40.50, olasz lira 8.85, drachma 2.85, dinár 390, dollár 215.50, lengyel forint 30.00, osztrák schilling 30.50, magyar korona 30.00, cseh korona 6.35, belga frank 9.50, holland forint —.

Gajzágó Márton

Cluj, Str. Regina Maria No 24.

képes, műköszörűs, műszerész, nickelőző telep.

חלפים ונדר אימטער
 אים לאגער

MARTIN PAL Jun.

Cluj, Piața Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פאבריק
 ערצייגט אללערלייא ועלכווארען
 פארשעדיגע סארטען פאר נאכמאכען
 פון פארשידענע סארטען פארשעדיגע
 פארשעדיגע סארטען פארשעדיגע

Karácsonyra

ajándékoknak nagyon alkalmas szövetek

vásznak
 selymek
 harisnyák

mélyen leszállított árban kaphatók

Heller, Weisz & Molnár

divataruházában
 Cluj (Kolozsvár) C. Reg. Ferdinand 6.

Karácsonyi nagyvásár!

SZABÓ JENŐ

divatkülönlegességei nagyruházában - Cluj

1 mt. szerbvászon	25
1 „ jó mosókarton	29
1 „ tennisflanel	35
Sima flanelek, pasztel-szineken	45
Mosott kelengyevászon	39
1 mt. sottisch-szövet	68
1 „ férfiszövet, 150 cm. széles	250
1 „ 100 cm. széles selyem	
crepe-marocain	290
1 „ nyersselyem, ruhákra	195

Angol kabát- és ruhaszövetek. Ruhaselymek. Buterszövetek és brocátok. Szőnyegek és függönyök. Agygarnitúrák. Vásznak, chiffonok és asztalneműek

olcsókarácsonyi árban elrusítottainak!

Nagy maradékvásár.

Karácsonyi nagyvásár!

Tel- fon **4-79** Tele fon

Chanukakor **igyunk**

Bognár és Szántó-féle

köser uradalmi fegyvereket mert a kirovott százalék a Keren Kajemeté.

APROHIRDETESEK

Wessely u. 10 sz. alatti
 etteremben ol-
 cson kapható
 izletes, oszt kih rdásra is.
 Havi tonoma megrende-
 lés szerint készül.

Használt, de jókarban levő
asztali telefont
 keresünk megvételre Cim
 a kiadóban.

Jó családból való zsidó
 lány, háztartásban, kézi-
 munkában és varrásban
 jártas, azon ali bel-pese
 gyermekek mellé ajándéko-
 zik. Szívess. megkezesé-
 ke: "Kemény leány" jel-
 gén a kiadó továbbít.

ארתה כשר
vágott liba
 Rita hár, zsír, füstölt
 bura, liba has illandón
 legolcsóbban kapható

Banmfah-nál,
 Cal. Reg. Ferdinand 10
 (v. Wessely u. 10.)

Galati-ban aki bármiféle
 árut szállítani, eladni,
 vagy venni akar. Fűszer,
 kézműtáru konzervált, só-
 és friss hús stb., fordul-
 jon bizalommal alábbi, tör-
 vényesen bejegyzett cég-
 hez. Csomagoló rongyot
 veszünk és kérünk aján-
 latot, referenciákat szor-
 gúlnunk. "Ardehul" bíró
 de expeditiuni ei agentura
 Galati, strada Dinogeti 5
 1819

Magánjáró öntvényeket
 nyer-en és megmunkálva
 szállít Friedrich Testvérek
 gépgyára, Timisoara.
 1819

Keresek azonnali bel-
 pórá főzni tudó, vallásos
 zsidó leányt. Cim a kiadó-
 ban. 339

30 lejért német és francia
 órákat ad magasabb né-
 met iskolát végzett fia-
 taember. — Ajánlatokat
 "Lelkiismeretes" jelgére
 a kiadóba 344

GRÜN WALD

Cal. Str. Regina Maria 147
 Bolivar u. 3. Telefon 147

Üvegcsiszoló és tükör-
 gyár. Kéblátog rakás
 és üvegcsiszolás
 Hibás tükör újrafon-
 osorozása 1007

Játék és rövidtáru segéd,
 szombat megtarásával,
 Eldélyben azonnalca ál-
 lást keres. Ajánlatokat
 "Játék" jelgére a kiadó
 továbbít. 334

Friss כשר
 vágott liba, zsír és zsir-
 naival kapható Nóta Mór
 Timár-utca 7.

500 ezer lei kölcsönt ven-
 nek fel 24% kamatra, első-
 rendű betétként. Cim a
 kiadóban.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

B. Zsembery Elvira hétfő esti koncert-
 jén mesterének, a tragikusan elhunyt híres
 budapesti zsidó származású zenepedagognak:
 Kovács Sándornak emlékére elfogja játszani
 Bach híres két orgona choráját, amit Kovács
 Sándor dolgozott át congenialis együttérzéssel.
 Ezenkívül: Beethoven: Sonate op. 27-jét, Cho-
 pin: Sonate b moll-ját, Rubinstein virtuoz,
 Deuse Etüdes-jét és Chopin: Polonaise fis
 moll és Valse f. As-ját fogja előadni. Jegyek
 ma és hétfőn a D'or illatszertárban, — hé-
 tfőn este pedig a református teológia előcsar-
 nokában felállított esti pénztárnál kaphatók.
 Azok, akik Zsembery Elvira nemes művésze-
 tében éveken át gyönyörködtek, bizonyára
 mindnyájan ott lesznek felgyógyulásának meg-
 ünneplésére.

OPERA ROMÁNA.

Programul săptămănal.

Vasárnap; Madama Butterfly.

MAGYAR SZÍNHÁZ

A színháziroda közleményeivel

Waldbauer-Kerpely vonósnégyes egyetlen
 hangversenye. Most jött a sürgöny, hogy a vonós-
 négyes művészei megkepték a vizumot. A színház
 egy esti előadását álcozza fel, hogy mindenki el-
 vezesse. A helyárakat csak minimálisan emelte fel.

Magyar Színház heti műsora

Vasárnap d. u. fél 3 kor: Tót leány (Népszim-
 u. repiz, Lengyel Irén és Szentgyörgyi fellépé-
 sével. Mérsékelt helyárakkal. Sorozat 147.)

Vasárnap d. n. 6-kor: Lili (Neményivel. Leszál-
 litott helyárakkal. Sorozat 148)

Vasárnap este háromnegyed 9-kor: Frakita (Opa-
 rett. Karácsonyi líve, Lászlóval, Ihászszal.
 Bérletszűnet. Sorozat 149)

Hétfő: Orlov (14 edeszer. Piatér Böskével, Neményi
 Liliel, László, Ihász, Desivel. Rendes hely-
 árak. Bérletszűnetben. Sorozat 150)

Kedd: Lili báróné (Operett repiz, új szerkesztés-
 szel, Karácsonyi líve, László Andorral, Ihász
 Aladárral. N. pi bérlet 49 sz. A. Sorozat-
 szám 151)

Szerda 8 órákor: Waldbauer-Kerpely vonósnégyes
 egyetlen hangversenye (Mársékeken emelt
 helyárakkal. Premier bérlet 23 sz. Sorozat-
 szám 152)

Csütörtök: O low (Lengyel Irén, Neményi, László,
 Ihászszal. Bérletszűnet. Rendes helyárakkal.
 Sorozat 153)

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Vasárnap december 13. „Mont-
 martri leányok”. Dráma 7 felvonásban, Páris éj-
 jeli éstébi. Főszereplő Gaby Morlay.

Urania-mozgó. Vasárnap. dec. 13. „Az erő
 királya”. I. rész, 10 felvonásban. A legnagyobb
 kalandor dráma. Főszereplő Samson (Luciano
 Albertini).

Apollo-mozgó. Vasárnap. dec. 13. „Zigotto,
 Charlie Chaplin és Joe Rock”. Három excentrikus
 nevettől amerikai filmbohózat, 7 felv. — Két ne-
 vetű vig. ára, melyeken a legkomolyabb ember
 is nevetni fog folyton.

A báli divat

szenzációs szép
anyagai Párisból
megérkeztek.

Cégünk kizárólagos újdonságai.
 Brocat laméek, színes eszjékék, velur chif-
 fozok, selyem brocsok, cote d'azurak és
 crepe de chineek, minden divatszínben.

Grünwald és Steiner

női divatkülönlegességek áruháza,
Cluj, Piața Unirii No 12. Telefon 961.

Hölgyeim!
 Nagy karácsonyi árleszállítás.
 A legújabb file kalapok ..... 200 lej
 Bársony kalapújdonságok .... 360 lej
Csak karácsonyig!
IDEAL kalapüzletben
 Cluj, Calea Regia Ferdinand 8.

Rendkívüli alkalmi árak!

I-a színes french ing csak 260 lej
 Selyem elejű ingek, legfino-
 mabb kivitelben csak .. 350 lej

WEISS SIEGFRIED
 kalap- és uridivat áruház-
 ban, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Három nap kiköltözés előtt
 Ritka alkalom karácsonyi ajándékok beszerezésére

WEISS SIEGFRIED
 üvegüzletben CLUJ

Ursus-Extra

világos sörkülönlegesség
 mindenütt kapható.

CZELL-Sörfőzde, Kolozsvár-Monostor

Kárpitos kellékek
 Afrik I-a, Gradilk, Viaszosvászon,
 Gurtnik, Spargák, Messian
BOSKOVICS JÓZSEF CLUJ
 zék és ponyva kölcsönzési és eladási üzlete
 Strada Regina Maria 15 sz. Telefonszám: 910.

Menyasszonyok
 Izléses ajándéktár-
 gyak. Brilláns ék-
 szerek. Diszmutár-
 gyak. Jeggyűrűk.
 Divatos függők.
 Arany karórák

Üvegüzlet
 és hármintéti ékszer- és órák-
 szőlő áruháza, dus választékban talál

LÖBLÁKOS
 ékszerésznél, Cluj, Cal. Reg. Ferdinand
 16. Szemben a Renaissance áruházzal

Zsoldos tanintézet
 Az ország legrégebbi és legjobb elő-
 készítő tanintézte. Teljes anyagi
 felelősség mellett készít elő közép-
 iskolai magánvizsgákra, éret-
 ségre vidéki tanulókat is.

Budapesti, VII. Dohány-u. 84. Tel. I. 124-47.

Magyarországi kiadó
 Új Kelet és Nyomda
 Cluj, Kolozsvár
 8. pag.
 Telefon
 12. sz. sz.
 12. sz. sz.
 12. sz. sz.
 12. sz. sz.

1925 december 15

Ussisch

Nagy ünnepélyesség

(Timisoara-Temes
 Kelet tudósítójától.)
 Zsidó Nemzeti Alap
 propaganda utjának s
 várra és Nagyváradra
 denütt a legnagyobb
 lozsvára sajnos nem
 mert egyrészt az idej
 egészségi állapota se-
 tetést. A temesvári é
 ünnepségek részleteir
 sunk számlol be:

Zágrábból majnáe
 fűtetlen kocsiában, e
 meg Ussischkin Te
 Jakab, dr. Weil és
 egy küldöttség várt.
 kinnél a temesvári h
 zsidó szervezet tiszté
 volt a már alig pár
 szefárd zsidók hitkö-
 sisohkin péntek este
 imádkozott. Szomb
 chanukka ünnepélye-
 beszédet mondott és
 beli gyermekek char-
 tinai chanukka-ünne-
 benyomást keltett.

Vasárnap délelőt
 ségek delegátusai gy
 ferenciára, amelyen
 Brisker Ezekiel hét
 majd dr. Nobel Sár-
 nevében beszélt. Ez
 szabásu beszédet és
 tárta fel a palesztin
 részleteit. A szaksze
 a Keren Kajemet
 lása volt a célja, n
 Dr. Brisker Ezekie
 delegátusok a helyi
 telező rezolúciót fo-
 minden bánáti
 Keren Kajemet-mu-
 kétszeresére kötelez
 Béla a Keren Kaj
 déseiről és a körz
 ságáról tartott előad
 körzeti titkárság fe

Vasárnap délutá
 ban chanukka-ünne-
 amelyen több, min
 felső karzatok is z
 rekkel. Az istent
 rabbi beszéde veze
 zsidó akaraterő me
 főkéntor gyönyörű
 tott több, mint e
 monumentális erejt
 az ő fiatalága ide
 láció gondolata let
 tak olyanok, akik
 ták. Azóta kiderül
 hamis volt. Soha
 nem volt, mint an
 hatása folytán és
 omlott, mint az a
 Mi volt az az
 amelynek sem any
 getelt volt a zsidó
 nagyságai sem vol